

Claudia Roșu

Drept procesual civil

Partea specială

Ediția 10
- revizuită și adăugită -

Lucrarea are la bază forma republicată în 2015
a Codului de procedură civilă, și conține modificările aduse prin:
Legea nr. 239/2019, HP nr. 26/2019, RIL nr. 2/2019, RIL nr. 6/2019,
RIL nr. 17/2019, RIL nr. 18/2019, RIL nr. 33/2019

Editura C.H. Beck
București 2020

Cuprins

Abrevieri.....	XI
Capitolul I. Căile de atac.....	1
Secțiunea 1. Sistemul căilor de atac	1
§1. Căile de atac prevăzute de lege.....	1
§2. Dispoziții generale referitoare la exercitarea căilor de atac	2
Secțiunea a 2-a. Apelul.....	16
§1. Caracterizare generală	16
§2. Definiție, obiect, părți, termen	17
§3. Efectele apelului	24
§4. Renunțarea la apel și renunțarea la judecată	35
§5. Judecata apelului.....	36
§6. Apelul incident și apelul provocat	45
Secțiunea a 3-a. Căile extraordinare de atac.....	46
§1. Recursul	46
§2. Termenul de recurs	50
§3. Depunerea recursului și instanța competentă să-l soluționeze.....	51
§4. Elementele recursului	51
4.1. Obiectul recursului	51
4.2. Subiectele recursului	54
4.3. Cauza recursului – motivele de casare	56
§5. Varietăți de recurs.....	62
§6. Judecarea recursului	65
6.1. Procedura prealabilă judecării recursului	65
6.2. Judecata recursului	66
§7. Soluționarea recursului și efectele acesteia	68
7.1. Soluțiile instanței de recurs	68
7.2. Efectele casării	70
§8. Căile de atac împotriva hotărârii instanței de recurs.....	72
Secțiunea a 4-a. Contestația în anulare.....	74
§1. Contestația în anulare obișnuită.....	74
1.1. Obiectul, subiectele și condițiile de admisibilitate ale contestației în anulare obișnuite	74
§2. Contestația în anulare specială.....	76
2.1. Obiectul, subiectele și condițiile de admisibilitate ale contestației în anulare speciale.....	76
2.2. Motivele contestației în anulare speciale.....	77
§3. Judecata contestației în anulare	80
3.1. Instanța competentă.....	80
3.2. Cererea pentru contestația în anulare	81
3.3. Suspendarea executării hotărârii atacate cu contestație în anulare	81
3.4. Dezbaterea și judecarea contestației în anulare	82

Secțiunea a 5-a. Revizuirea	84
§1. Obiectul revizuirii și condițiile de admisibilitate a revizuirii	84
§2. Motivele de revizuire	85
§3. Judecarea cererii de revizuire	92
Capitolul II. Dispoziții privind asigurarea unei practici judiciare unitare în Codul de procedură civilă.....	96
Secțiunea 1. Recursul în interesul legii	96
Secțiunea a 2-a. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.....	100
Capitolul III. Contestația privind tergiversarea procesului	104
Capitolul IV. Proceduri speciale.....	112
Secțiunea a 1-a. Proceduri speciale în Codul de procedură civilă.....	113
§1. Procedura divorțului	113
1.1. Încetarea și desfacerea căsătoriei.....	113
1.2. Dispoziții comune diferitelor tipuri de divorț.....	113
1.3. Divorțul remediu	117
1.4. Divorțul din culpa soților	120
§2. Procedura punerii sub interdicție judecătorească.....	121
§3. Procedura de declarare a morții	124
§4. Proceduri speciale. Măsurile asigurătorii și provizorii	127
4.1. Sechestrul asigurător	128
4.2. Dispoziții speciale privind sechestrul asigurător al navelor civile	131
4.3. Poprirea asigurătorie.....	132
4.4. Sechestrul judiciar	135
4.5. Măsurile provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală	137
§5. Procedura partajului judiciar.....	138
§6. Procedura ordonanței președințiale.....	143
6.1. Trăsăturile ordonanței președințiale	149
6.2. Domeniul de aplicare al ordonanței președințiale	150
6.3. Procedura de soluționare a ordonanței președințiale	157
§7. Cererile posesorii	160
§8. Procedura ofertei de plată și consemnațiunii	161
§9. Procedura ordonanței de plată	163
§10. Procedura cu privire la cererile de valoare redusă.....	170
§11. Evacuarea din imobilele folosite sau ocupate fără drept	174
§12. Procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii	179
§13. Procedura refacerii înscrisurilor și hotărârilor dispărute	182
§14. Cauțiunea judiciară	183
Secțiunea a 2-a. Medierea	185

Respect pentru oameni și cărți

Capitolul V. Procedura necontencioasă judiciară	224
Secțiunea 1. Dispoziții generale	224
Secțiunea a 2-a. Dispoziții speciale	227
 Capitolul VI. Arbitrajul	 230
Secțiunea 1. Dispoziții generale	230
Secțiunea a 2-a. Convenția arbitrală	233
Secțiunea a 3-a. Tribunalul arbitral	235
Secțiunea a 4-a. Procedura arbitrală	240
§1. Sesizarea tribunalului arbitral	240
§2. Judecata în procedura arbitrală	242
Secțiunea a 5-a. Hotărârea arbitrală	248
Secțiunea a 6-a. Arbitrajul instituționalizat	255
Secțiunea a 7-a. Executarea hotărârii arbitrale	257
Secțiunea a 8-a. Desființarea hotărârii arbitrale	257
 Capitolul VII. Executarea silită	 261
Secțiunea 1. Noțiunea, scopul și obiectul executării silite	261
Secțiunea a 2-a. Clasificarea normelor de executare silită	269
Secțiunea a 3-a. Titlul executoriu	269
Secțiunea a 4-a. Participanții la executarea silită	272
Secțiunea a 5-a. Efectuarea executării silite	280
§1. Sesizarea organului de executare	280
§2. Efectuarea actelor de executare silită	285
§3. Executarea împotriva moștenitorilor	288
§4. Intervenția altor creditori	290
§5. Perimarea executării silite	295
§6. Amânarea, suspendarea și restrângerea executării	295
§7. Încetarea executării silite	296
Secțiunea a 6-a. Prescripția dreptului de a obține executarea silită	297
Secțiunea a 7-a. Contestația la executare	299
Secțiunea a 8-a. Depunerea cu afectațiune specială	310
Secțiunea a 9-a. Întoarcerea executării	311
Secțiunea a 10-a. Urmărirea silită asupra bunurilor debitorului	312
§1. Urmărirea mobilă	312
1.1. Bunurile mobile care nu se pot urmări	312
1.2. Procedura urmăririi mobiliare	314
1.3. Poprirea	334
1.4. Urmărirea fructelor și a veniturilor imobilelor	340
§2. Urmărirea imobiliară	345
2.1. Bunurile imobile care pot fi urmărite	345
2.2. Încuviințarea urmăririi imobiliare	347
2.3. Efectele urmăririi imobiliare	349
2.4. Vânzarea la licitație publică a bunurilor imobile	350
2.5. Efectele adjudecării	360

2.6. Dispoziții speciale referitoare la adjudecare.....	361
§3. Eliberarea și distribuirea sumelor realizate prin urmărirea silită	362
3.1. Dispoziții generale cu privire la eliberarea și distribuirea sumelor realizate prin urmărirea silită	362
3.2. Distribuirea sumei rezultate din vânzarea bunurilor urmărite	364
3.3. Plata sumei rezultate din urmărirea silită	367
Secțiunea a 11-a. Executarea silită directă	369
§1. Dispoziții generale	369
§2. Predarea silită a bunurilor mobile	370
§3. Predarea silită a bunurilor imobile	371
§4. Executarea silită a altor obligații de a face sau a obligațiilor de a nu face	373
4.1. Dispoziții comune	373
4.2. Executarea hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii referitoare la minori	375

Bibliografie	379
---------------------------	------------

Capitolul I Căile de atac

Secțiunea 1. Sistemul căilor de atac

§1. Căile de atac prevăzute de lege

După pronunțare, partea nemulțumită are recunoscută posibilitatea de a contesta cele dispuse prin hotărârea judecătorească. Mai mult, potrivit art. 405 C.proc.civ., nulitatea unei hotărâri nu poate fi cerută decât prin căile de atac prevăzute de lege, în afară de cazul când legea prevede în mod expres altfel.

Calea de atac se încadrează în sfera acțiunii civile, reprezintă un act de procedură distinct în procesul civil și o cerere procedurală importantă¹.

Ca act de procedură, calea de atac este un act ce emană de la părți și cuprinde o manifestare de voință a acestora².

Căile de atac sunt reglementate în Codul de procedură civilă. În prezent sunt instituționalizate următoarele căi de atac ale hotărârilor judecătorești: apelul, recursul, contestația în anulare și revizuirea. Aceste căi de atac pot fi grupate în funcție de mai multe criterii³:

În funcție de condițiile de exercitare, căile de atac sunt: *ordinare* (apelul) și *extraordinare* (recursul, contestația în anulare și revizuirea). Calea de atac ordinară poate fi exercitată de oricare dintre părți, în principiu, în orice materie și pentru orice motive de fapt și de drept. Căile de atac extraordinare pot fi exercitate numai în condițiile și pentru motivele expres și limitativ prevăzute de lege.

În funcție de instanța competentă să soluționeze calea de atac exercitată, căile de atac sunt: de *reformare* (apelul și recursul) sau de *retractare* (contestația în anulare și revizuirea). Căile de atac de reformare sunt acelea care se soluționează de o instanță superioară aceleia care a pronunțat hotărârea atacată. Căile de atac de retractare sunt acelea care se soluționează de însăși instanța care a pronunțat hotărârea atacată.

În funcție de situația dacă exercitarea căii de atac provoacă sau nu o nouă judecată în fond a pricinii, căile de atac sunt *devolutive* și *nedeolutive*.

Calea devolutivă de atac este aceea în care limitele a ceea ce s-a cerut la prima instanță și a ceea ce s-a atacat provoacă o nouă judecată în fond. Căile de atac nedeolutive provoacă controlul asupra hotărârii atacate, fără ca, de regulă, să determine o nouă judecată în fond. Ca și cale de atac nedeolutive menționăm recursul ca o cale de atac ulterioară apelului.

¹ D. Ghiță, *Drept procesual civil. Partea specială*, Ed. C.H. Beck, București, 2017, p. 194.

² Ibidem.

³ I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. II, Ed. Servo-Sat, Arad, 2004, p. 126 și urm.

Respect pentru oameni și cărți

În funcție de faptul dacă termenul prevăzut pentru exercitarea căii de atac și exercitarea însăși a acelei căi de atac suspendă sau nu executarea hotărârii atacate, căile de atac sunt suspensive de executare de drept (apelul, cu excepția cazului în care legea prevede altfel, de exemplu, când este exercitat împotriva hotărârilor pronunțate în contestația la executare, formulat potrivit Legii nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin) sau, în principiu, nesuspensive de executare (recursul, contestația în anulare și revizuirea).

Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată¹, reglementează în mod complet căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești. Înainte de a fi consacrate articole distincte pentru fiecare cale de atac, sunt prevăzute dispoziții care stabilesc cadrul general al exercitării căilor de atac².

Fiecare articol din Codul de procedură civilă, are un titlu care desemnează reglementarea la care se referă. Articolele consacrate dispozițiilor generale ale căilor de atac sunt cuprinse în art. 456-465 C.proc.civ.

§2. Dispoziții generale referitoare la exercitarea căilor de atac³

Dispoziții generale. Capitolul dedicat *Dispozițiilor generale* ale căilor de atac, debutează cu enumerarea căilor de atac. Din art. 456 C.proc.civ. rezultă care sunt căile de atac și natura lor juridică, astfel încât reiese că singura cale de atac ordinară este apelul, iar căile extraordinare de atac sunt recursul, contestația în anulare și revizuirea.

Textul are și semnificația departajării categorice a apelului față de celelalte căi de atac și, mai ales, a recursului, care în trecut a fost calificat, uneori, ca o cale ordinară de atac⁴.

De regulă, dacă legea nu prevede altfel, termenul pentru exercitarea căii de atac curge de la comunicarea hotărârii atacate. Această regulă nu împiedică însă pe cel interesat să exercite calea de atac înainte de comunicarea hotărârii. Potrivit art. 184 alin. (2) C.proc.civ., se consideră că actul a fost comunicat părții și în cazul în care aceasta a primit sub semnătură copie de pe act, precum și în cazul în care ea a cerut comunicarea actului unei alte părți.

Persoana sau organul care introduce o cerere pentru exercitarea unei căi de atac trebuie să justifice interesul, calitatea sau capacitatea procesuală, întocmai cum partea care introduce o cerere de chemare în judecată este ținută să îndeplinească condițiile subiective de exercitare ale acțiunii civile.

Și în Codul de procedură civilă este reglementat expres principiul cunoscut sub numele *non reformatio in peius* consacrat de art. 481 C.proc.civ. Acest principiu semnifică faptul că părți care a promovat calea de atac nu i se poate înrăutăți situația

¹ M.Of. nr. 247 din 10 aprilie 2015.

² C. Roșu, Drept procesual civil. Partea specială, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 96.

³ C. Roșu, Dispoziții generale referitoare la exercitarea căilor de atac în Noul Cod de procedură civilă, prezentat la conferința internațională *The challenges of the 21st century in law and public administration*, Târgu-Mureș, 11-12 aprilie 2013.

⁴ I. Leș, Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 611.

Respect pentru oameni și cărți

în propria cale de atac, în afară de cazul în care el consimte expres la aceasta sau în cazurile anume prevăzute de lege. Astfel este, de exemplu, admiterea excepției autorității de lucru judecat, când părții i se poate crea în propria cale de atac o situație mai rea decât aceea din hotărârea atacată¹.

Principiul nu se opune, desigur, ca apelantului sau recurentului să i se poată crea o situație mai grea în apelul sau recursul părții adverse, fie că acesta este principal sau incident².

În calea de atac a apelului sau recursului nu pot fi invocate îndreptarea, lămurirea ori completarea hotărârii, ci, în mod obligatoriu, potrivit art. 445 C.proc.civ., prin procedura prevăzută pentru remedierea acestor aspecte, astfel cum sunt ele reglementate în art. 442-444.

Potrivit art. 45 C.proc.civ., invocarea incompatibilității absolute (aceste cazuri sunt reglementate în art. 41 C.proc.civ.) poate fi realizată în orice stare a pricini. Aceasta înseamnă că, nerespectarea cazurilor de incompatibilitate absolută poate fi invocată în judecata în primă instanță, dar și în căile de atac, ordinare a apelului și extraordinare, a recursului și contestației în anulare³.

Datorită motivelor pentru care se poate cere revizuirea, incidentul referitor la incompatibilitate nu se poate invoca în această cale extraordinară de atac⁴.

Principiul legalității căii de atac. Pentru a se evita promovarea unor căi de atac neprevăzute de lege, art. 457 C.proc.civ., consacră *principiul legalității căii de atac*, prevăzând că hotărârea judecătorească este supusă numai căilor de atac prevăzute de lege, în condițiile și termenele stabilite de aceasta, indiferent de mențiunile din dispozitivul ei.

Acesta reprezintă în materia căilor de atac o expresie a principiului consacrat de art. 7 C.proc.civ., care stabilește că procesul civil se desfășoară în conformitate cu dispozițiile legii⁵.

Legalitatea căilor de atac este un principiu deosebit de important și a cărui aplicare este incontestabilă în orice sistem procedural. Instituirea căilor de atac este o problemă de interes general și vizează determinarea mijloacelor procedurale ce pot fi exercitate pentru reformarea sau retractarea unei hotărâri judecătorești⁶.

Aceasta înseamnă că, și dacă în dispozitivul hotărârii instanța de judecată ar indica în mod greșit calea de atac sau termenul în care se exercită, solicitantul nu va beneficia decât de calea de atac pe care legea o recunoaște pentru respectivul litigiu și nu cel stabilit nelegal de către instanța de judecată⁷.

¹ Idem, p. 573.

² D. Ghiță, op. cit., p. 204.

³ C. Roșu, Discuții privind categoriile de incompatibilități ale judecătorului în noul Cod de procedură civilă, ca urmare a modificării, completării și republicării acestuia, în Dreptul nr. 2/2014, p. 77.

⁴ Ibidem.

⁵ A.P. Dimitriu, Comentariu la art. 456-465, în Gh. Piperea, C. Antonache, P. Piperea, A. Dimitriu, M. Piperea, A. Rădoi, A. Atanasiu, Noul Cod de procedură civilă. Note. Corelații. Explicații, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 468.

⁶ I. Leș, Noul Cod de procedură civilă, op. cit., p. 612.

⁷ C. Roșu, Drept procesual civil. Partea specială, ed. a 4-a, op. cit., p. 97.

Principiul enunțat decurge și din prevederile înscrise în art. 129 din Constituție. Acest text consacră dreptul părților și al Ministerului Public de a folosi căile de atac, dar adaugă că ele se pot exercita „în condițiile legii”. De aceea și în jurisprudență s-a statuat că desființarea unei hotărâri judecătorești se poate solicita numai în cadrul căilor de atac reglementate de Codul de procedură civilă¹.

Judecătorul investit cu soluționarea unei căi de atac are dreptul să constate temeinicia sau netemeinicia celor reținute în hotărârea atacată, în legătură cu indicarea căii de atac².

Mențiunea inexactă din cuprinsul hotărârii cu privire la calea de atac deschisă contra acesteia, nu are niciun efect asupra dreptului de a exercita calea de atac prevăzută de lege.

Legiuitorul a prevăzut, în art. 457 alin. (2) teza a II-a C.proc.civ., că indicarea în mod greșit de către instanță a termenului pentru exercitarea căii de atac constituie cauză de repunere în termen din oficiu a căii de atac exercitate cu respectarea indicației greșite a instanței.

În acest fel, partea care promovează calea de atac în alt termen nu va suferi repercusiuni, deoarece instanța de control judiciar, o va repune din oficiu, pentru exercitarea căii de atac legale.

Dacă instanța de judecată este sesizată cu o cale de atac neprevăzută de lege, va pronunța soluția de respingere ca inadmisibilă a acestei căi de atac, chiar în considerarea mențiunii inexacte din cuprinsul hotărârii cu privire la calea de atac. Aceasta, deoarece nu este permis instanței de judecată să creeze căi de atac neprevăzute de lege. În acest caz, hotărârea pronunțată de instanța de control judiciar va fi comunicată, din oficiu, tuturor părților care au luat parte la judecata în care s-a pronunțat hotărârea atacată³.

Comunicarea din oficiu urmărește să creeze posibilitatea ca de la această dată să înceapă să curgă, dacă este cazul, termenul pentru exercitarea căii de atac prevăzute de lege.

Partea va putea exercita calea de atac prevăzută de lege în termenul legal de exercitare a acesteia, calculat de la data comunicării hotărârii de respingere. O astfel de hotărâre va indica calea de atac legală și termenul în care ea poate fi exercitată⁴.

Pentru a nu încălca dreptul la un proces echitabil din cauza erorii instanței inferioare, părțile vor putea exercita calea de atac legală în același termen, care va începe să curgă de la momentul comunicării hotărârii prin care s-a stabilit inadmisibilitatea formulării căii de atac reținute de instanța anterioară. Această prevedere este un caz de repunere legală în termenul de exercitare a căii de atac⁵.

¹ I. Leș, *Noul Cod de procedură civilă*, op. cit., p. 612.

² A.P. Dimitriu, în Gh. Piperea, C. Antonache, P. Piperea, A. Dimitriu, M. Piperea, A. Rățoi, A. Atanasiu, op. cit., p. 468.

³ C. Roșu, *Drept procesual civil. Partea specială*, ed. a 4-a, op. cit., p. 97.

⁴ I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 148.

⁵ A.P. Dimitriu, în Gh. Piperea, C. Antonache, P. Piperea, A. Dimitriu, M. Piperea, A. Rățoi, A. Atanasiu, op. cit., p. 469.

Respect pentru oameni și țări

Dispoziția procedurală respectivă constituie un important remediu procesual pentru partea prejudiciată printr-o mențiune greșită în privința căii de atac ce poate fi exercitată conform legii¹.

În vederea asigurării celerității soluționării căii de atac, instanța de judecată are recunoscută și posibilitatea de a dispune printr-o încheiere recalificarea acesteia.

Dacă părțile sunt prezente, de la data pronunțării încheierii, respectiv, de la data comunicării încheierii, dacă părțile au lipsit, va curge un nou termen pentru declararea sau, după caz, motivarea căii de atac prevăzute de lege.

Acest nou termen asigură părților, atât termenul legal, cât și posibilitatea de a motiva calea de atac legală, corect stabilită de către instanța de control judiciar.

Decizia nr. 19/2016 pronunțată în recurs în interesul legii. Referitor la prevederile art. 457 alin. (4) C.proc.civ., prin Decizia nr. 19/2016², instanța supremă, Completul competent să judece recursul în interesul legii, a admis sesizarea formulată de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov și, în consecință, a stabilit că dispozițiile art. 457 alin. (4) C.proc.civ. nu sunt aplicabile dacă partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate.

În ipoteza în care partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate, instanța de control judiciar va respinge ca inadmisibilă calea de atac neprevăzută de lege, potrivit art. 457 alin. (1) C.proc.civ., în măsura în care aceasta nu poate fi calificată prin aplicarea dispozițiilor art. 152 raportat la art. 22 alin. (4) C.proc.civ.

I. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție. Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție cu soluționarea recursului în interesul legii privind „interpretarea și aplicarea prevederilor art. 457 C.proc.civ. – soluția instanței de control judiciar în ipoteza în care partea exercită o cale de atac greșită, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate”.

II. Obiectul recursului în interesul legii. Din cuprinsul recursului în interesul legii, declarat potrivit prevederilor art. 514 C.proc.civ., de către Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov, rezultă că în practica instanțelor nu există un punct de vedere unitar cu privire la soluția pronunțată de instanța de control judiciar în ipoteza în care partea exercită o cale de atac greșită, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii.

Astfel, unele instanțe au respins ca inadmisibilă calea de atac greșit declarată, apreciind că în cauză nu se poate face aplicarea dispozițiilor art. 457 alin. (4) C.proc.civ., care reglementează procedura de urmat în situația recalificării căii de atac într-o ipoteză diferită de cea de față.

Dimpotrivă, alte instanțe au procedat la recalificarea căii de atac greșit formulate, reținând că prevederile art. 457 alin. (4) C.proc.civ. nu îngrădesc dreptul judecătorului de a proceda la recalificarea căii de atac, limitându-l doar la ipoteza prevăzută de alin. (3) al aceluiași articol.

¹ I. Leș, Noul Cod de procedură civilă, op. cit., p. 612.

² M.Of. nr. 103 din 6 februarie 2017.

III. Examenul jurisprudențial. Într-o primă orientare jurisprudențială s-a apreciat că se impune respingerea ca inadmisibilă a căii de atac declarate greșit, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate.

Dispozițiile art. 457 alin. (1) C.proc.civ. prevăd că hotărârea judecătorească este supusă căilor de atac prevăzute de lege, indiferent de mențiunile din dispozitivul ei.

Astfel, în situația exercitării unei căi de atac neprevăzute de lege, deși calea de atac legală a fost corect menționată în dispozitivul hotărârii, s-a opinat în sensul respingerii acesteia ca inadmisibilă.

În acest context s-a apreciat că art. 457 alin. (2)-(4) C.proc.civ. este aplicabil, în ipoteza în care hotărârea atacată prevede mențiuni inexacte referitoare la calea de atac.

Dispozițiile art. 152 C.proc.civ. permit calificarea căii de atac în condițiile în care se poate reține o eroare în denumirea cererii. Însă, acest text de lege nu poate primi eficiență atunci când din cuprinsul cererii nu rezultă niciun element care să conducă la concluzia existenței unei erori în ce privește denumirea căii de atac, nefiind indicat niciun element care să conducă la concluzia că în realitate s-a intenționat exercitarea căii de atac legale și corect indicate prin hotărârea atacată.

S-a considerat că dispozițiile art. 457 alin. (4) C.proc.civ. reglementează procedura de urmat în situația recalificării căii de atac incorect indicate în sentința atacată, această soluție fiind alternativă față de cea reglementată de art. 457 alin. (3) C.proc.civ.

În ipoteza supusă dezbaterii nu se poate face aplicarea prevederilor art. 457 alin. (4) C.proc.civ., deoarece o astfel de procedură ar conduce la consecința că partea aflată în culpă procesuală de a nu fi exercitat calea de atac legală și corect indicată în hotărârea atacată să beneficieze de un nou termen pentru declararea sau motivarea căii de atac prevăzute de lege, ceea ce i-ar crea un avantaj nejustificat în raport cu partea adversă.

O altă soluție este în sensul recalificării căii de atac greșit formulate.

Prevederile art. 457 alin. (4) C.proc.civ. nu îngrădesc dreptul judecătorului de a proceda la recalificarea căii de atac, limitându-l doar la ipoteza prevăzută de alin. (3) al aceluiași articol, respectiv atunci când calea de atac a fost greșit formulată, în considerarea mențiunii inexacte din dispozitivul hotărârii atacate.

Practic, art. 457 alin. (4) C.proc.civ. reglementează situația exercitării unei alte căi de atac decât cea prevăzută de lege (indiferent dacă aceasta a fost sau nu corect indicată în hotărârea atacată), instanța de control judiciar urmând a recalifica calea de atac, legiuitorul prevăzând curgerea unui nou termen de la pronunțare, respectiv de la comunicarea încheierii de recalificare, pentru motivarea, respectiv declararea căii de atac legale.

IV. Jurisprudența Curții Constituționale. În urma verificărilor efectuate nu s-au identificat decizii pronunțate de instanța de contencios constituțional cu privire la textul de lege în discuție.

V. Doctrina. În doctrină s-au exprimat opinii diferite.

Astfel, s-a susținut că, în egală măsură, în respectarea dispozițiilor art. 457 alin. (1) C.proc.civ., calea de atac este respinsă ca inadmisibilă și atunci când, în pofida mențiunii corecte făcute de judecător, partea a exercitat o altă cale de atac decât cea legală ori a exercitat o cale de atac neprevăzută de lege; în această ipoteză, însă, judecătorul nu va putea respinge în mod automat calea de atac ca inadmisibilă, ci va fi obligat să facă aplicarea dispozițiilor art. 152 C.proc.civ., soluția inadmi-

Respect pentru oameni și cărți.

situații urmând a fi pronunțată numai dacă, în urma recalificării, calea de atac nu este prevăzută de lege¹.

În același sens s-a arătat că aplicarea art. 457 alin. (4) C.proc.civ., într-o asemenea situație, nu se justifică, devenind aplicabile prevederile art. 152 C.proc.civ., ca normă de drept comun².

Pe de altă parte, în doctrină s-a susținut că noul Cod de procedură civilă, consacrand expres principiul legalității căii de atac, a adus totuși prin art. 457 alin. (3) un corectiv, pentru ca partea ce a dat crezare hotărârii judecătorului să nu fie prejudiciată în cazul în care judecătorul a greșit³. Într-o altă opinie s-a susținut că art. 457 alin. (4) C.proc.civ. este aplicabil și dacă partea își denumeste greșit calea de atac, deși aceasta a fost corect indicată de instanță⁴.

VI. Opinia Colegiului de conducere al Curții de Apel Brașov. Colegiul de Conducere al Curții de Apel Brașov nu a prezentat un punct de vedere asupra problemei de drept ce formează obiectul recursului în interesul legii.

VII. Opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. Analizând orientările jurisprudențiale diferite, relevate de Colegiul de conducere al Curții de Apel Brașov prin sesizarea cu recurs în interesul legii, procurorul general a apreciat ca fiind în litera și spiritul legii, opinia conform căreia calea de atac greșit declarată, deși corect menționată în dispozitivul hotărârii judecătorești atacate, este inadmisibilă, fără a mai exista posibilitatea declarării ulterioare a vreunei căi de atac. De asemenea, a reținut că prevederile art. 457 alin. (4) C.proc.civ. au un domeniu de aplicare mai larg decât cel al dispozițiilor art. 457 alin. (3) din același cod, astfel încât această normă își va găsi aplicarea și în ipoteza în care partea, din neștiință sau din lipsă de pregătire, denumeste greșit calea de atac formulată, deși în hotărârea atacată a fost menționată corect calea de atac prevăzută de lege, caz în care, potrivit art. 152 C.proc.civ., constatând că cererea pentru exercitarea căii de atac este valabil făcută, iar din motive rezultă cu claritate scopul urmărit de parte, instanța de control judiciar va dispune recalificarea căii de atac prevăzută de lege, conform dispozițiilor art. 457 alin. (4). Dacă, însă, nu se poate reține eroarea în denumirea cererii, calea de atac va fi respinsă ca inadmisibilă, fără a se proceda la recalificarea ei și fără a exista, ca atare, posibilitatea declarării ulterioare a căii de atac prevăzute de lege.

VIII. Opinia judecătorilor-raportori. Judecătorii-raportori au apreciat că dispozițiile art. 457 alin. (4) C.proc.civ. nu sunt aplicabile dacă partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii

¹ M. Tabârcă, *Drept procesual civil*, Vol. III. Căile de atac, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 16.

² V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, vol. I, ed. a II-a, revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, 2016, p. 1270; G. Boroi (coord.), *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, vol. II, ed. a II-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 8.

³ V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat*, vol. I, ed. a II-a, revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 1269.

⁴ G. Boroi, M. Stancu, *Drept procesual civil*, ed. a III-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2016, p. 607.

atacate, în ipoteza în care partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate, instanța de control judiciar va respinge ca inadmisibilă calea de atac neprevăzută de lege, potrivit dispozițiilor art. 457 alin. (1) C.proc.civ., în măsura în care aceasta nu poate fi calificată prin aplicarea dispozițiilor art. 152 raportat la art. 22 alin. (4) C.proc.civ.

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție. Examinând sesizarea cu recurs în interesul legii, raportul întocmit de judecătorii-raportori și dispozițiile legale ce se solicită a fi interpretate în mod unitar, s-au reținut următoarele:

Autorul sesizării a constatat că există practică neunitară în ceea ce privește interpretarea și aplicarea prevederilor art. 457 C.proc.civ., cu referire la soluția instanței de control judiciar în ipoteza în care partea exercită o cale de atac neprevăzută de lege, diferită de cea corect menționată în dispozitivul hotărârii atacate.

Din analiza celor două opinii aflate în conflict reiese că prevederile legale care au fost interpretate diferit au fost, de fapt, cele ale art. 457 alin. (4) C.proc.civ., introdus prin Legea nr. 138/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe.

Problema care se pune este dacă acest alineat se aplică, precum alin. (3) al aceluiași articol, doar în cazul existenței unor mențiuni inexacte în cuprinsul hotărârii atacate sau și în cazul în care în cuprinsul hotărârii atacate este indicată corect calea de atac prevăzută de lege, dar, cu toate acestea, partea declară o cale de atac eronată. Consecințele interpretării au efect asupra curgerii unui nou termen pentru declararea sau, după caz, motivarea căii de atac prevăzute de lege.

Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii, a constatat că interpretarea art. 457 alin. (4) C.proc.civ. este în sensul că această normă juridică se aplică în cazul existenței unor mențiuni inexacte în cuprinsul hotărârii atacate, acest alineat fiind edictat pentru aceeași rațiune ca și alin. (3) al aceluiași articol, anume partea care exercită calea de atac să nu fie prejudiciată, ca efect al mențiunii inexacte sau lipsei mențiunii din hotărârea atacată, cu privire la calea de atac pe care o poate exercita.

Această concluzie este întemeiată atât pe interpretarea sistematică a textului, cât și pe împrejurarea că o interpretare extensivă a alin. (4), în sensul unei recalificări neîngrădite a căii de atac greșit exercitate, ar goli de conținut principiul legalității căii de atac consacrat de art. 457 alin. (1) C.proc.civ.

Interpretând sistematic acest text de lege se rețin următoarele:

În primul rând, pentru a determina conținutul termenului recalificare, în acest alineat fiind singurul loc în care poate fi găsit în cod, este util a ne raporta la termenul calificare din același cod.

Potrivit art. 22 alin. (4) teza I C.proc.civ., „judecătorul dă sau restabilește calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecării, chiar dacă părțile le-au dat o altă denumire”.

Astfel, în viziunea codului, judecătorul, iar nu partea, este cel care dă calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecării, posibilitatea ca părțile prin acordul lor să determine calificarea juridică fiind reglementată special [art. 22 alin. (5) C.proc.civ.] și fiind, astfel, de strictă aplicare.

Respect pentru oameni și cărți

Ca atare, recalificarea căii de atac este operațiunea pe care o face instanța sesizată, prin raportare la o calificare inexactă, făcută tot de către o instanță de judecată, în cuprinsul hotărârii atacate, iar nu de către parte în cuprinsul căii de atac formulate. În acest din urmă caz nu are loc o recalificare a căii de atac, ci o calificare, prin aplicarea art. 22 alin. (4) raportat la art. 152 C.proc.civ.

În al doilea rând, alin. (4) trebuie interpretat în contextul articolului din care face parte, art. 457 C.proc.civ., intitulat „Legalitatea căii de atac”. Astfel, primele două alineate consacră expres principiul legalității căii de atac, principiu ce este conturat prin opoziție cu eventualele mențiuni inexacte din cuprinsul hotărârii. Așa cum se reține în doctrină, prin alin. (3) al art. 457 C.proc.civ. s-a adus un „corectiv, pentru ca partea ce a dat crezare hotărârii judecătorului să nu fie prejudiciată în cazul în care judecătorul a greșit”. Alin. (4), introdus ulterior, nu putea reprezenta decât tot o încercare de înlăturare a unei posibile vătămări în cazul existenței unei mențiuni inexacte în dispozitivul hotărârii atacate referitor la calea de atac prevăzută de lege, o astfel de interpretare fiind concordantă cu prevederile art. 47 și 48 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Potrivit art. 47 alin. (1) teza a II-a din Legea nr. 24/2000, republicată: „Articolul cuprinde, de regulă, o singură dispoziție normativă aplicabilă unei situații date”. Conform alin. (2) al aceluiași articol: „Structura articolului trebuie să fie echilibrată, abordând exclusiv aspectele juridice necesare contextului reglementării”.

Potrivit alin. (1) și (2) ale art. 48 din Legea nr. 24/2000, republicată, intitulat „Alineatul”: „(1) În cazul în care din dispoziția normativă primară a unui articol decurg, în mod organic, mai multe ipoteze juridice, acestea vor fi prezentate în alineate distincte, asigurându-se articolului o succesiune logică a ideilor și o coerență a reglementării. (2) Alineatul, ca subdiviziune a articolului, este constituit, de regulă, dintr-o singură propoziție sau frază, prin care se reglementează o ipoteză juridică specifică ansamblului articolului (...)”.

Astfel, din dispoziția normativă primară a unui articol trebuie să decurgă, în mod organic, mai multe ipoteze juridice prezentate în alineate distincte, asigurându-se articolului o succesiune logică a ideilor și o coerență a reglementării. Alineatul trebuie să reglementeze o ipoteză juridică specifică ansamblului articolului. Dacă s-ar adopta interpretarea extensivă a alin. (4), în sensul unei recalificări neîngrădite a căii de atac greșit exercitate, s-ar goli de conținut principiul legalității căii de atac consacrat de alin. (1) al art. 457 C.proc.civ.

În cazul în care instanța de judecată ar proceda în toate situațiile la recalificarea căii de atac, determinând astfel curgerea unui nou termen pentru declararea/motivarea căii de atac prevăzute de lege, partea ar fi îndrituită să exercite orice cale de atac împotriva hotărârii judecătorești, independent de dispozițiile legale aplicabile și de mențiunea corectă din dispozitivul hotărârii atacate. Or, textul menționat nu prevede dreptul generic al părții de a exercita o cale de atac, ci dreptul acesteia la exercitarea căii de atac prevăzute de lege.

Mai mult, o asemenea interpretare ar legitima posibilitatea părții care nu exercită în termenul prevăzut de lege calea de atac corect indicată în hotărârea atacată să declare o cale de atac greșită și, ulterior recalificării automate, să fie repusă în